

УДК 005.336.(477)

Дергачова В.В.док. економ. наук, професор
Національний технічний університет України "КПІ",**Шеремет Т.Г.**канд. економ. наук, доцент
Донецький національний університет
економіки і торгівлі ім. М.Туган-Барановського

УКРАЇНА В СИСТЕМІ МІЖНАРОДНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ: ОЦІНКА ПОЗИЦІЙ, ПРИЧИНИ І ШЛЯХИ ВІДРОДЖЕННЯ

У статті охарактеризовано рейтингову оцінку рівня міжнародної конкурентоспроможності України в 2008 р. на основі індикаторів, розрахованих міжнародними установами. Визначено проблеми та надано пропозиції для підвищення конкурентоспроможності країни шляхом переходу на нові засади моніторингу параметрів економічного розвитку.

Evaluation of the level of international competitiveness of Ukraine in 2008 has been characterised in this article on the base of indicators calculated by international institutions. The way of raising competitiveness of the country by introducing new monitoring facilities of economic development parameters has been offered.

Ключові слова: міжнародна конкурентоспроможність, глобалізаційні процеси, амортизаційна політика.

Вступ. Сучасний світ стрімко розвивається в напрямі формування глобальної економіки, яка, в свою чергу, сприяє виникненню принципово нових сутностей (глобального ринку, глобальних інститутів) і процесів (глобальної конкуренції, глобального регулювання тощо). Ці явища загострюють процес боротьби серед країн за міжнародну конкурентоспроможність, що може призвести як до їх бурхливого розвитку, так і до системних кризових явищ. Тому в теперішній час дуже актуальним стає питання вибору оптимальної стратегії розвитку країни: або за допомогою пасивного слідування за стихійним необоротним процесом, або за допомогою свідомої стратегічної інтеграції в міжнародне співробітництво з урахуванням як можливостей власного потенціалу, так і поставлених цілей.

Проблемам підвищення міжнародної конкурентоспроможності країни присвячено праці багатьох зарубіжних і вітчизняних вчених, таких як О. Білорус, В. Вергун, Б. Губський, Д. Лук'яненко, В. Новицький, М. Портер, Дж. Сакс, Й. Шумпетер та ін. У їхніх роботах створено теоретичне підґрунтя, що визначає сутність, принципи, механізми управління конкурентоспроможністю національної економіки.

Постановка завдання. Незважаючи на досить значну кількість наукових публікацій з проблем управління міжнародною конкурентоспроможністю та практичну реалізацію інституційно-регулятивних засобів [1-3], у країнах з економікою трансформаційного типу спостерігається певна формалізованість цього питання. Неабиякий науковий інтерес мають поглиблені дослідження інструментів, які б сприяли ефективному функціонуванню країни у глобальному конкурентному середовищі. Так, знецінення фінансових балансів в Україні не дозволяє вести розширене відтворення використовуваних суспільних ресурсів (основного капіталу, живої праці, відновлюваних і невідновлюваних природних ресурсів). Це є головною перешкодою для паритетної участі України у глобальних процесах конкурентоспроможного приєднання до постіндустріального інформаційного співтовариства.

Тому метою роботи є надання рекомендацій щодо вдосконалення інструментів підвищення міжнародної конкурентоспроможності України на тлі висвітлення стану її міжнародного рейтингу.

Методологія. Результати дослідження отримано на основі методів загальносистемного аналізу (порівняння; візуально-графічні; балансовий; формально-логічний).

Результати дослідження. Стратегія розвитку України не може бути сформована без повного врахування факторів глобалізації та глобальної конкуренції, які впливають і впливатимуть у майбутньому на життя націй. При цьому пріоритет неодмінно має бути наданий внутрішнім процесам, внутрішній адаптації економіки, тобто інтравертивному характеру політики, для того, щоб Україна могла вписатися в історичну динаміку умов світогосподарського середовища. Внутрішня стратегія розвитку України має бути глобально орієнтованою, тобто, по-перше, ефективною з точки зору протидії новим руйнівним впливам глобалізації, і по-друге, прагматичною з точки зору використання нових можливостей і переваг, які вона надає. Критеріями оцінки ефективності економічного розвитку слугують різноманітні рейтинги, один із

них – рівень міжнародної конкурентоспроможності країни. Показник зростання конкурентоспроможності розраховується вченими незалежної міжнародної організації Світовий економічний форум (СЕФ) як індекс глобальної конкурентоспроможності (Global Competitiveness Index, GCI). GCI містить 12 критеріїв конкурентоспроможності і являє собою всеосяжну оцінку країн світу, які перебувають на різних стадіях економічного розвитку. Оцінними критеріями є стан суспільних інститутів, інфраструктури, макроекономічна стабільність, показник здоров'я нації і рівень початкової, вищої освіти й професійної підготовки, ефективність ринку товарів і послуг, ефективність ринку праці, ступінь розвитку фінансового ринку, технологічний рівень, обсяг споживчого ринку, конкурентоспроможність компаній і інноваційний потенціал [4].

Досліджуючи дані індексів, надані у Звіті СЕФ про глобальну конкурентоспроможність країн у 2008 р. без урахування наслідків світової кризи (табл. 1), можна відмітити, що цей рейтинг знов очолюється США.

Таблиця 1. Глобальний індекс конкурентоспроможності країн у 2008 р.*

Ранг	Країна	Значення індексу	Місце в 2007 р.
1	США	5,74	1
2	Швейцарія	5,61	2
3	Данія	5,58	3
4	Швеція	5,53	4
5	Сінгапур	5,53	7
6	Фінляндія	5,50	6
7	Германія	5,46	5
8	Нідерланди	5,41	10
9	Японія	5,38	8
10	Канада	5,37	13
51	Росія	4,31	58
72	Україна	4,09	73

Примітка. * – складено за даними [1].

Як і в попередньому році, Швейцарія перебуває на другій позиції, за нею слідує Данія, Швеція та Сінгапур. Всі країни групи БРІК (Бразилія, Росія, Індія й Китай) перебувають у верхній половині рейтингу. Україна зайняла в рейтингу 72 позицію, піднявшись порівняно з 2007 р. на одну позицію і поступившись Російській Федерації на 21 позицію. Однак, щоб і надалі підвищувати показники конкурентоспроможності, Україні варто перебороти ряд бар'єрів. “Зростання цін на продукти харчування й енергоносії, міжнародна фінансова криза й пов'язаний із нею спад у провідних країнах ставлять перед урядами нові завдання. Сьогоднішня нестабільність змушує говорити про істотну значимість економічного середовища, орієнтованого на підтримку конкурентоспроможності, такого економічного середовища, що могло б допомогти національним економікам оправитись від потрясінь і стимулювати економічне зростання у майбутньому”, – відзначає професор економіки Колумбійського університету (Columbia University) у США, співредактор Звіту про конкурентоспроможність Конкоре Сала-І-Мартін. [4]

Відповідно до Звіту СЕФ про глобальну конкурентоспроможність за перерахованими вище компонентами Україна посіла такі місця: інститути – 115 місце; інфраструктура – 77; макроекономічна стабільність – 82; охорона здоров'я та шкільна освіта – 74; вища освіта і професійна підготовка – 53; ринки товарів і послуг – 101; ринок праці – 65; фінансовий ринок – 85; технологічна підтримка бізнес-процесів – 93; розмір споживчого ринку – 26; конкурентоспроможність компаній – 81; інновації – 65.

Не менш цікавими у визначенні позицій країни в міжнародних рейтингах є параметри, які розраховуються іншими міжнародними установами. Надалі деякі з них розглянемо більш детально.

Так, за результатами спільного дослідження Heritage Foundation і Wall Street Journal “2008 Index of Economic Freedom”, яке проводиться вже 14 років поспіль, у 2008 р. Україна перемістилася з розряду “переважно конкурентоспроможних країн” (станом на 2005 р. – рейтинг 55,8) у список держав “з обмеженою економічною свободою”. За 2008 р. країна опустилася в рейтингу й зайняла лише 133 місце з 157 можливих із показником 51,1 % (табл. 2). На думку укладачів рейтингу, основні причини втрати пунктів – відсутність сприятливих умов для інвестицій і сваволя влади на місцях.

На один пункт нижче розмістилися Росія з результатом 49,9 %, а слідом за нею йде В'єтнам з індексом 49,8 %. Всі 14 років у рейтингу лідирує Гонконг (цього року значення індексу становило 90,3 %). За ним слідує Сінгапур й Ірландія. Автори вважають, що запорука успіху лідерів – вільний ринок праці, м'яке торговельне законодавство й невеликий, але ефективно працюючий уряд.

Поняття економічної свободи в дослідженні визначається як “відсутність урядового втручання або перепони виробництву, розподілу й споживанню товарів і послуг, за винятком необхідних громадянам

захисту й підтримки свободи як такої”. На значення індексу впливають 10 показників: свобода підприємництва, торгівлі, грошово-кредитної й бюджетно-податкової політики, інвестування, фінансової сфери, ринку праці, розмір уряду, рівень захисту майнових прав, свобода від корупції. Дослідники відзначають, що за минулий рік положення з економічною свободою у світі фактично не змінилося (глобальний індекс становив 60,3 %), а з 1995 р. (з моменту появи рейтингу) загальносвітовий індекс збільшився всього на 2,6 %.

Таблиця 2. Країни за рівнем економічної свободи*

Ранг	Країна	Підсумковий рейтинг
1	Гонконг	90,30
2	Сінгапур	87,40
3	Ірландія	82,40
4	Австралія	82,00
5	США	80,60
6	Нова Зеландія	80,20
7	Канада	80,20
8	Чилі	79,80
9	Швейцарія	79,70
10	Великобританія	79,50
133	Україна	51,1
134	Росія	49,9

Примітка. * – складено за даними [4].

Конкурентоспроможність України в сфері інформаційних технологій (ІТ) продовжує зростати (табл. 3).

Таблиця 3. Найбільш конкурентоспроможні країни в ІТ-галузі в 2009 р.*

№	Країна	Значення індексу	Місце в рейтингу в 2008 р.
1	США	78,9	1
2	Фінляндія	73,6	13
3	Швеція	71,5	4
4	Канада	71,3	6
5	Нідерланди	70,7	10
6	Великобританія	70,2	3
7	Австралія	68,7	7
8	Данія	68,6	5
9	Сінгапур	68,2	9
10	Норвегія	67,1	14
38	Росія	36,8	49
50	Україна	31,4	57

Примітка. * – складено за даними [4].

Відповідно до опублікованого дослідження британської компанії Economist Intelligence Unit, підготовленого за підтримки асоціації Business Software Alliance (BSA), Україна займає 50 місце, піднявшись за рік на 7 позицій. Як відзначають фахівці з Economist Intelligence Unit, однією з головних переваг України, втім, як і інших ринків, що розвиваються, таких як Індія й Китай, залишається велика кількість висококваліфікованих кадрів. Разом із цим, на думку тих же експертів, зростання конкурентоспроможності стримується нестабільним розвитком у різних сферах, зокрема, повільним поширенням широкого доступу до інтернету.

Безперечним лідером у рейтингу конкурентоспроможності ІТ-індустрії, як і раніше, є США. Ця країна, незважаючи на жорсткі умови для ведення бізнесу й появу протекціоністських настроїв, усе ще забезпечує найбільш сприятливі умови для розвитку та зростання ІТ-компаній.

Завдяки значному покращенню умов для ведення досліджень і розробок, а також загальним

поліпшенням у бізнес-середовищі, Фінляндія зайняла 2 місце, піднявшись за рік відразу на 11 позицій. Великобританія, що стабільно входила у трійку лідерів, тепер розмістилася на 6-й позиції, пропустивши на своє торішнє місце Швецію. Крім Фінляндії, непоганих результатів за минулий рік домоглися Росія та Китай, також піднявшись на 11 позицій і зайнявши, відповідно, 38 і 39 місця.

Усього в рейтингу представлено 66 країн. Індекс конкурентоспроможності галузі інформаційних технологій організовано у вигляді шести різних категорій якісних і кількісних показників загальною чисельністю 25 одиниць. Кожна з шести категорій оцінювалася максимум у 100 пунктів і мала свою вагу для формування позиції в загальному рейтингу: загальна економічна ситуація в країні (10 %), IT-інфраструктура (20 %), кадровий потенціал (20 %), правовий режим (10 %), рівень розвитку НІОКР (25 %) і підтримка розвитку IT-галузі (15 %) [4].

У дослідженні “Doing Business-2009” Всесвітнього банку (WB) разом із Міжнародною фінансовою корпорацією (IFC), присвяченому середньому й малому бізнесу, проаналізовано 181 світову економіку з метою визначення умов ведення бізнесу в кожній із них. Серед країн, де займатися бізнесом найлегше, в 2008 р. традиційно перебувають Сінгапур, Нова Зеландія та США (табл. 4).

Таблиця 4. Країни для ведення бізнесу*

Місце в 2008 р.	Економіка	Місце в 2007 р.
1	Сінгапур	1
2	Нова Зеландія	2
3	США	3
4	Гонконг, Китай	4
5	Данія	5
6	Великобританія	6
7	Ірландія	7
8	Канада	8
9	Австралія	10
10	Норвегія	9
120	Росія	112
145	Україна	144

Примітка. * – складено за даними [4].

Україна не потрапила ні в першу половину рейтингу, ні навіть у його першу сотню: вона перебуває на 145-му місці (а рік назад була на 1 позицію вище) і знову-таки поступається Російській Федерації. В дослідженні відзначається, що за 2007 р. в Україні не було проведено значних реформ, які б полегшували розвиток бізнесу, на відміну від інших країн, які й обігнали Україну в рейтингу.

У Топ-10 також можна побачити Гонконг, Данію, Великобританію, Ірландію, Канаду, Австралію й Норвегію. При цьому склад першої десятки з 2007 р. зовсім не змінився, на відміну від другої: Грузія з 21 рядка піднялася на 15, Саудівська Аравія з 24 - на 16, а Малайзія з 25 - на 20. Торік їхні місця займали Швейцарія, Естонія й Німеччина. Лідером по реформах став Азербайджан, що просунувся нагору на 64 позиції і тепер займає 33 місце у світі. Експерти IFC і WB пояснюють такий ріст тим, що країні вдалося реально спростити й поліпшити законодавство в багатьох сферах, що стосуються бізнесу. Зміни торкнулися семи з десятих параметрів, по яких оцінювалися країни: вхід і вихід з бізнесу; процедура одержання ліцензій і кредитів; ставлення до персоналу; реєстрація власності; захист прав інвесторів; податковий тягар; зовнішньоторговельні операції й виконання контрактів. Зовсім нестерпні умови для ведення справ у Демократичній Республіці Конго, Центральній Африканській Республіці та Гвінеї-Бісау. Значні реформи було проведено в Албанії, Киргизії, Білорусії, Сенегалі, Буркіна-Фасо, Ботсвані, Колумбії, Домініканській Республіці та Єгипті [4]. Всім цим країнам удалося значно просунути нагору в списку. На думку дослідників, Україні варто звернути увагу на ці країни й докладно вивчити всі проведені реформи. За такими показниками, як корупція, рівень злочинності й розвиненість фінансового ринку Україна також відстає від розвинених країн. Такі факти, як наявність ресурсного, інтелектуального потенціалу на бізнес-клімат впливають зовсім слабо.

За даними Індексу швидкозростаючих ринків, що в 2008 р. був уперше розрахований у рамках Міжнародного дослідження бізнесу Grant Thornton International, країни Китай, Індія та Росія займають перші рядки в рейтингу (табл. 5).

При цьому Мексика, чий сумарний бал становить 125, випереджає Бразилію, показник якої – 113. Експерти вважають такий прорив закономірним. “Економіка Мексики характеризується безпрецедентною стабільністю протягом останніх восьми років”, - пояснює голова Грант Торнтон Мексика Гектор Перес. Він відмічає, що стабільна інфляція й курс песо стали сприятливими умовами для країни, є наявність висококваліфікованих кадрів, добре розвинутий ринок обробної промисловості.

Таблиця 5. Рейтинг швидкозростаючих ринків*

Ранг	Країна	Кількість балів
1	Китай	496
2	Індія	234
3	Росія	142
4	Мексика	125
5	Бразилія	113
6	Польща	95
7	Індонезія	92
8	Таїланд	92
9	Малайзія	91
10	Туреччина	89
16	Україна	69

Примітка. * – складено за даними [1].

Україна за даними індексу не увійшла, на жаль, навіть у десятку перших з 27 країн, що потрапили в рейтинг швидкозростаючих ринків. Це країни, на які потенційним інвесторам варто сьогодні звернути пильну увагу. Зростаючі ринки мають привабливі перспективи зростання навіть на тлі загального спаду розвитку світової економіки. Міжнародний валютний фонд у своєму Огляді світової економіки у квітні 2008 р. (International Monetary Fund, World Economic Outlook, April 2008) прогнозує зростання “економіки країн, що розвиваються” у середньому на 6,3 % в 2008 р. й 6,4 % у 2009 р. Зростання “економіки розвинутих країн” становитиме лише 1,3 % за ті самі періоди.

Таким чином, порівняно з попереднім роком Україна досягла незначного підвищення в міжнародному рейтингу за такими параметрами, як “Глобальна конкурентоспроможність” (на 1 позицію), “Найбільш конкурентоспроможні країни в ІТ-галузі” (на 7 позицій). Крім того, вітчизняний фондовий Індекс-ПФТС, який є індикатором фондового ринку України на міжнародній арені, починаючи з травня 2008 р. розпочав стрімко падати вниз. На вітчизняний фондовий ринок вплинуло падіння на світових фондових ринках, очікуване зниження прибутків найбільших вітчизняних підприємств у 2008 р., зростання інфляції та погіршення ситуації в економіці розвинутих країн. У цілому на тлі 2007 р. абсолютні оцінки за всіма критеріями конкурентоспроможності української економіки або істотно не змінилися, або, у більшості випадків, погіршилися.

Усе це обумовлює необхідність перегляду національної економічної політики в контексті підвищення (або відродження) міжнародної конкурентоспроможності країни в умовах господарювання, які змінюються, тобто в умовах глобальної економічної кризи. Для цього необхідно в межах політичних рішень на рівні державної влади визначити нову парадигму національного розвитку, відмінну від попередньої, заснованої на фінансуванні вітчизняної економіки силами та коштами зарубіжних інвесторів у вигляді прямих іноземних інвестицій. Ця установка на іноземне інвестування, скопійована з успішних економік, що розвиваються (Китай, Індія, Сінгапур, Південна Корея), зовсім не відповідає внутрішнім можливостям і зовнішнім умовам. Західні інвестори (саме там зосереджена основна маса “вільних” грошей) не ризикують входити в нестабільне протягом усіх сімнадцяти років незалежності економіко-правове поле України. Сучасна політична ситуація ще більше насторожує транснаціональний капітал. Іноземні інвестиції весь час надходили в економіку України переважно під об’єкти приватизації (як, утім, і в країни Східної Європи, що вже ввійшли в Євросоюз, але так і не одержали достатніх коштів на свою адаптацію до нових умов) [5].

Тому виникає необхідність визначити нові джерела фінансування вітчизняної економіки для відновлення її потенційної конкурентоспроможності у глобальній економіці, яка була втрачена за час реформ і “перебудови”. Втрата (зниження) міжнародної конкурентоспроможності національної економіки відбулася внаслідок знецінення раніше створеного національного багатства під впливом інфляції та відсутності процесів розширеного відтворення. До того ж таке знецінення може тривалий час відбуватися на тлі позитивної динаміки зростання ВВП, стабільності національної валюти та відсутності дефіциту бюджету.

Знецінення національного багатства відображається у фінансових балансах економіки. Адже саме фінансові баланси, а не валовий внутрішній продукт, відображають у кінцевому підсумку вартість національного багатства, стан основних фондів народного господарства, інвестиційні можливості підприємств і кредитних організацій.

В українській економіці знецінення фінансових балансів товарного виробництва виявляється у зниженні обігових коштів, неплатежах, дефіциті власних інвестиційних ресурсів, моральному та технічному старінню основних фондів, втраті конкурентних позицій багатьох галузей національної

економіки. Знецінення фінансових балансів викликає спазм ліквідності економіки та зниження депозитів економіки у банківській системі. Зниження капіталізації банків позбавляє їх можливості надавати економіці дешевий кредит. Знецінення фінансових балансів знижує капіталізацію фондового ринку, збільшує трансферні цінові спекуляції, створює масові банкрутства та перерозподіл титулів власності на користь кредиторів.

Розвиток фондового ринку є тим інструментом, за допомогою якого можливе залучення коштів іноземних інвесторів у національну економіку (тобто парадигма розвитку ґрунтується не на прямих, а на портфельних інвестиціях). У цьому є певні переваги та недоліки. Перевага портфельних інвестицій перед прямим іноземним інвестуванням у тому, що кошти надходять безпосередньо на об'єкти реальної економіки і право розпоряджатися цими коштами, так само, як і внутрішньою політикою підприємства, залишається за власником цього підприємства. Недолік цієї парадигми полягає в неготовності національної економіки до її реалізації. Для успішного функціонування фондового ринку та залучення коштів для його розвитку необхідний певний рівень капіталізації підприємств-емітентів. Але знецінення фінансових балансів вітчизняних підприємств перетворило нашу економіку на "карлика" порівняно з провідними економіками світу. Незважаючи на великий потенціал України для участі у глобальних економічних процесах (див. "Політичний атлас сучасності"), цей потенціал, мало того, що не використаний, ще й із кожним роком зменшується не в математичній пропорції, а з синергетичним ефектом.

Стан фінансових балансів у розвинутих демократичних країнах є основним показником національного розвитку. У вітчизняній економічній і фінансовій літературі головні показники національного розвитку пов'язують з індикаторами Системи національних рахунків (СНР). У нашій країні відсутнє законодавство про зміст і використання СНР, але за статистичною інформацією можна зробити висновок, що така система вже створена й успішно застосовується в українській економіці. В її основі лежить стандартизована система, схвалена Статистичною комісією ООН. Україна прийняла нову систему звітності поряд з іншими державами постсоціалістичного простору. Очікувалося, що після короткої рецесії нова система обліку та звітності буде сприяти швидкому поживленню і подальшому відчутному економічному зростанню.

Для усунення нерівності розвитку необхідне вирівнювання базисних умов функціонування будь-якої економіки. Розширене відтворення використовуваних суспільних ресурсів є цією базовою умовою національного соціально-економічного та науково-технічного прогресу, критерієм порівнянності розвитку країн і найважливішим елементом стійкої конкурентоспроможності економіки. Підтримку паритету відтворювальних можливостей економіки необхідно здійснювати за рахунок політики амортизації використовуваних суспільних ресурсів, яка повинна лежати в основі економічних реформ та інституціональних перетворень країн, що розвиваються, і країн з перехідною економікою.

Найбільш неблагополучний стан у системі амортизації суспільних ресурсів України та багатьох інших країн, що розвиваються, і країн з перехідною економікою має амортизація основного капіталу. Амортизація основного капіталу повинна відновлювати вартість праці, витрати на фундаментальні та прикладні наукові дослідження, освіту, на всі види матеріальних та інших ресурсів, використаних на створення основного капіталу. Без амортизації основного капіталу починається виснаження всіх інших суспільних ресурсів економіки. Наслідком цього є високі соціальні витрати реформ, безробіття, зниження життєвого рівня, убогість і бідність значної кількості громадян.

Одним із основних факторів, які стримують розширене відтворення суспільних ресурсів в Україні, є ідеологія податкової системи. Податкова система зберігає традиційну орієнтацію на додаткову вартість і не має орієнтації на підвищення вартості та якості фінансових балансів економіки.

Бюджет як частина загальної системи фінансових балансів національної економіки забезпечує собі доходи за рахунок урізування відтворення тієї частини активів, що призначена для амортизації основного капіталу. Тобто, як і за минулих часів, прибуток так само створюється за рахунок стримування амортизації основного капіталу.

Порядок обліку балансової вартості ресурсів економіки регулюється непрозорими способами. Це дезінформує законодавців у частині дійсної рентабельності окремих видів економічної діяльності при встановленні розмірів податків і зборів. Національна економічна наука не відображає стану фінансових балансів економіки. Інформація про стан і дійсну ліквідність національних фінансових балансів залишається поза економічним аналізом і, отже, недоступною для потенційних інвесторів.

Неповне відновлення використовуваних суспільних ресурсів призводить до знецінення фінансових балансів у сфері товарного виробництва та нагромадження потенціалу відкладеної інфляції. А інфляція — це відповідна реакція економіки на утворення дефіцитів у її активах. Утрату вартості ресурсів доводиться заповнювати підвищенням цін. Тобто інфляцію створюють не дефіцити бюджету, а хронічні дефіцити відтворення активів економіки, кошти яких держава потай перерозподіляє в доходи бюджету. Інфляція постійно супроводжує глобалізацію світового розвитку. Подібні процеси відбуваються в усіх країнах. У цій ситуації принциповим стає питання щодо здатності національних балансових систем асимілювати або поглинати у своїй структурі інфляцію.

У таких умовах саме амортизація основного капіталу, маючи комплексний зміст, повинна відновлювати живу працю, витрати на фундаментальні та прикладні наукові дослідження, освіту, на всі види матеріальних та інших ресурсів, використаних на створення основного капіталу. Саме таку політику амортизації протягом останніх сорока років, із середини 60-х рр., ми можемо простежити на основі досвіду США й інших провідних країн сучасного світу.

Правильне використання інвестиційного потенціалу амортизації в умовах глобалізації призводить до мультиплікативного ефекту (див. рисунок):

- зростання фінансових балансів виробництва створює інвестиційні ресурси для активізації замовлень на НДРДКР;
- це прямо сприяє зростанню продуктивності праці та сфери послуг;
- на цьому базується підвищення добробуту населення;
- ці явища своїм наслідком мають зростання депозитів економіки в банках, збільшення обсягів і поліпшення якості їхніх балансів;
- це служить зміцненню позицій національної валюти у світовому кредитуванні і забезпечує лідируючі національні позиції у присвоєнні титулів власності та додаткової вартості.

Ефект амортизаційної політики в асиміляції інфляції

Висновки. Наукова новизна дослідження полягає в обґрунтуванні деяких положень щодо удосконалення інструментів підвищення міжнародної конкурентоспроможності України на тлі порушення її економічного балансу, коли зношування нетто-активів перевищує їх амортизацію, коли капіталізація підприємства й котирування цінних паперів перевищують їх реальну вартість. На думку авторів, у сучасних умовах глобальної конкуренції держава, як арбітр, повинна гармонізувати відтворення й збільшення чистих національних активів (їхні якісні та вартісні складники) із приватними цілями бізнесу, спрямованими на максимізацію вартості підприємств і одержання поточного прибутку.

Нестабільне макроекономічне середовище країни на сучасному етапі економічного розвитку є наслідком порушення економічного балансу країни під час трансформаційного періоду, яке характеризується тим, що зношування нетто-активів стало перевищувати їх амортизацію, а капіталізація підприємств й котирування цінних паперів стали перевищувати їх реальну вартість. Як наслідок, державу й бізнес починають перерозподіляти компоненти новостворюваного продукту (ВВП) для компенсації найбільш критичних дефіцитів. Це проявляється в заниженні показників амортизації одних видів активів на користь інших. На практиці найпоширенішим є зниження амортизації основного капіталу, що дає можливість маніпулювати компонентами ВВП для збільшення прибутку підприємств із метою підвищення збирання податків і обслуговування зовнішніх і внутрішніх боргових зобов'язань і зумовлює надходження додаткових доходів у бюджет. Але для національної економіки таке “благополуччя” бюджету фактично обертається зниженням конкурентних позицій країни, виснаженням “запасу міцності” на випадок кризових ситуацій.

У сучасних умовах глобальної конкуренції для подолання балансових диспропорцій держава повинна гармонізувати відтворення й збільшення чистих національних активів (їхні якісні й вартісні складники) із приватними цілями бізнесу, спрямованими на максимізацію вартості підприємств і одержання поточного прибутку. Рекомендується активізувати процес реконструкції сформованої системи моніторингу національного розвитку на основі індикаторів, орієнтованих на створення нової якості й зростання величини національних нетто-активів із переважанням інтелектуальних ресурсів, що також зробить вагомий внесок у підвищення ефективності економічного розвитку країни, а значить і покращення позицій України в системі міжнародної конкурентоспроможності.

Література:

1. Глобальний конкурентний простір: монографія / О.Г. Білорус та ін. – К. : КНЕУ. – 2007. – 680 с.
2. Богдан Н. Государственная поддержка инновационного развития / Н. Богдан, А. Гришанович // Наука и инновации. – 2008. – № 2. – С.40–44.
3. Голошапова О. Ринок інноваційних технологій в Україні: вивчення світового досвіду з метою його застосування у вітчизняних умовах / О. Голошапова // Економіст. – 2007. – № 2. – С. 32–35.
4. Рейтинг стран [Электронный ресурс] // Росбизнесконсалтинг. – URL: http://rating.rbc.ru/articles/2009/32599945_tbl.shtml?2009/10/23/32597112.
5. Власова О. Хватит врать / О. Власова // Эксперт. – 2006. – № 44. – С. 76–82.